

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lal, J.)

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ,

(7) ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਹਿਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(8) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

(9) 1977 ਦੀ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ: 973, ਠਾਣਾ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਦਬਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰ, ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਸੀਜੇ—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ __ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ. ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਅਤੇ ਐਸ. ਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੇ. ਜੇ.

ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਜੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ

1966 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 52 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

3 ਜੂਨ 1977

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ (1925 ਦਾ VIII)—ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4) (i) ਅਤੇ (iv) ", 8, 10, 12 ਅਤੇ 14 —ਜਾਬਤਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (1908 ਦਾ V) -ਆਰਡਰ 6 __

8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ 17 ਪਟੀਸ਼ਨ— ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ- ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ-ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਕੀ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ- ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਘੇਰਾ .

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ * ਅਤੇ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਇਕਸਾਰ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਾਈ ਐਂਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਬੂਤ ਭਾਵੇਂ ਐਡਯੂਕ ਐਡ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ 7)।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 2> ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਅਤੇ (iv) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫ਼ਤਰ ਧਾਰਕ' ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ! ਸੰਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਜਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਸੀ, ਇਹ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੇ. ਇੱਕ 1 ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸਮੀਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ- ST ^ arr the , c ? ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੮)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 1908 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (9) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (11) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਕਮੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਕਲਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾ ੯)।

ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1976 ਨੂੰ ਅਹਿਮ (ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 3 ਜੂਨ, 1977 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

1965 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵਾਲੇ) ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੜਬਾ ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੰਗਰੂਰ ਦੀ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਭਾਈ ਕੀ ਵਜੋਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ

ਮਾਰਕਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਲਈ

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨਿਰਣਾ

ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ, ਜੇ.-

(1) ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਪੁਮਾ ਨੰਦ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪੰਜਾਬ, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਮਿਤੀ 20 ਨਵੰਬਰ,

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

1965 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1598-CP, ਮਿਤੀ 11 ਅਗਸਤ, 1961 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਾਰੇ; ਸਾਹਿਬ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਭਾਈ ਕੀ, ਦਿੜ੍ਹਬਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਵਿਆਜ, ਅਗਸਤ H, 1961 ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ 8 ਅਤੇ 10, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਮਹੰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ 8 ਜਨਵਰੀ 1963 ਦੇ ਪੱਤਰ ਸਮੇਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੂੰ 25 ਫਰਵਰੀ 1963 ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਕਤ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਪੂਮਾ ਨੰਦ ਨਾਬਾਲਗ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰਮਤੀ ਵਿਦਿਆ ਵੰਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਰਖਾਸਤ ਮਹੰਤ ਬੁੱਧ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ! 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1963 ਨੂੰ ਆਈ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ) ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਜਾ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak **ਵੀ.ਐਮ.ਵੀ**
Committee, Amritsar (Harbans Lal, J.)

ਦੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, - 9 ਮਾਰਚ, 1964 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੋਵੇਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਅਪਵਾਦ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਟੀਸ਼ਨ _ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:

1. ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ?
2. ਕੀ ਵਿਵਾਦਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ?

26 ਮਈ, 1964 ਨੂੰ, ਮਹੰਤ ਪੁਸ਼ਾ ਨੰਦ ਨੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:

1. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ?
2. ਕੀ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ?

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 26 ਮਈ, 1964 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ 56. ਹੋਣ ਦੇ ਖਰਚੇ

ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਧ, ਪਟੀਸ਼ਨ, ਨੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਮੁਢਲੇ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, 'ਤੇ; ਯੋਗਤਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਇਸ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿੱਲੋ ਅਤੇ ਗੋਇਲ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮਤਭੇਦ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(3) ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਸੀ। -ਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਕਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਰਿਵਾਜ ਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਸਮੇਤ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਖ਼ਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ (ਥਾਣਾ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ) ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। , < ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (9) ਅਤੇ (11) ਅਧੀਨ, ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ 12 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰੀਡਿੰਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੋਧ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਸਕਦਾ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਇਕੱਲਾ ਇਹ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਾਕੀ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(4) ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ 21 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ 50 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਉਪਾਸਕ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਧੀਨਗੀ (3) ਅਧੀਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਚੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵੱਖਰੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

1. ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ; ਅਤੇ
2. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। "ਦਫਤਰ" ਅਤੇ "ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ" ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (i) ਅਤੇ (iv) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

3. (i) 'ਦਫਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਧਾਰਕ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸਮ ਜਾਂ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਹੈ।"
4. (iv) 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਦਫਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਨਦਾਨੀ

ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਧਾਰਕ।

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

1. ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ;

2. ਉਹ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਰਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ
3. ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇਕਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੇ - ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ, ਜਾਂ ਉਸ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1[^] ਤੋਂ (7) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (9) ਅਤੇ (11) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਡਾਇਟਰੀ ਸਨ। ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਧਾਰਾ 12 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (9) ਅਤੇ (11), ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੇਡ ਦਾ ਆਰਡਰ VI ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਵੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨੀਂਹ ਵੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸਟੀਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ।

(5) ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਇਕਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿ.
ਮਹੰਤ ਨਲਰਾਇਣ ਦਾਸ ਹੋਰ, (1), ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, -

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫਤਰ-ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

(1) ਏ.ਟੀ.ਆਰ. 1934 ਲਾਹੌਰ 920.

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਭਜਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਧਾਰਕ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ

ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਨ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। *ਰਾਮ ਭਾਨ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (4)* ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ *ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਹੋਣ* ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ *ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (5)*, ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ:

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਤਿਵਾੜੀ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾ ਕੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ' ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। 'ਫੇਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਸ ਦੇ ਇਕਸਾਰ ਨਿਯਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।

ਸਾਡੀ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। i ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(6) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਬਰਲੀਲਰਡਨ ਕਾਉਂਸਲ 1 ਨੇ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ, *ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਧਰਮ ਦਾਸ (6)* ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਭਰਤਾ < ਰੱਖਿਆ > ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,—

ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਾਈਪਰ-ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

- (2) ਏਆਈਆਰ 1937 ਲਾਹੌਰ 280
- (3) ਏਆਈਆਰ 1936 ਲਾਹੌਰ 213
- (4) FAO 27/63 ਨੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।
- (5) ਏਆਈਆਰ 1976 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 130.
- (6) 1963 ਦੇ FAO 177 ਨੇ 8 ਜਨਵਰੀ, 1970 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਕਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਮ ਭਜ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ, ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ:

“ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਾਇਲਾਜ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸੋਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮ ਭਜ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨੇੜਿਓਂ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ।

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ:

“ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੋਧ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, -

“ਜਦੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਯੋਗ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਸਾਰ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਅਧੀਨ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਲਈ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਰਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, *ਰਾਮ ਭਜ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰ)* ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ, ਨੇੜਿਓਂ ਪੜਚੋਲ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ

ਬਜਾਏ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਬੈਂਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(7) ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਧਰਮ: 'ਦਾਸ ਦਾ ਕੇਸ > ਆਰ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਦਫਤਰ-ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਿਵੇਂ 8 ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੀਂਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸਬੂਤ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਲੀਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਮੰਗਦੇ ਹਨ:

- (1) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ 1 ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੇ ਹੁਕਮ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ?

(8) leThe3 ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ 3 ਫਿਰ ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak
Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

a

ਸ਼ਬਦ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਵਰਤਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਧੇਰੇ ਯਕੀਨਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ (4) ਤੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਅਤੇ (iv) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ! ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਮੀਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਵਾਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੈਰੀ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟੈਂਟ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(9) ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ! ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰਾ 12 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (9) ਅਤੇ (11) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। *ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ (7)* ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹਨ। *ਰਾਮ ਭਜ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰ)* ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(71) ਏਆਈਆਰ 1928, ਲਾਹੌਰ 325।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਮੁੱਖ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ 1 ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਵੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਸਿਰਫ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ , ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਕਮੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI, ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਵੇਕ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। *ਮਹਾਵਤ ਲਫ਼ਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (8)* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ

(8) ILR (1976) 1 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਹੈਰੀ. 594.

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak
> Committee, Amritsar (HarbansTBal, J.)

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ IX ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਫਾਲਟ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਰਡਰ IX ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XVII ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲਾ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰੱਖਿਆ -

“ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਥਾ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
.....ਏ

ਧਾਰਾ 12 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25-ਏ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਲੰਮੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ। ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਲੰਮੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 8 ਅਤੇ ਆਰਡਰ XVII ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਡਿਫਾਲਟ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI, ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 8 ਅਤੇ ਆਰਡਰ XVII, ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 17 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI, ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦਾ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏ.ਕੇ. ਚੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (9) ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਐਕਟ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਆਮ ਐਕਟ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਆਰਡਰ VI, ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 17 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(10) ਸਾਡੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ > ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:

ਮਹੰਤ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਫਤ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ, ਨਿੰਦਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਇੰਤਕਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ

(91) 1976 PLR (ਦਿੱਲੀ ਸੈਕਸ਼ਨ) 238.

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।

i

ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

“ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਸੰਸਥਾ ਹੈ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani. Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹਪਤ, ਮੋਹਤਮੀਨ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਹੰਤ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤੀ ਦਾ ਇਹ ਦਫਤਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉੱਤਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਪੂਰਨਾ ਨੰਦ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ 25 ਮਈ, 1964 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 10) ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਐਕਟ. ਇਸ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਮਹੰਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ "ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ-ਧਾਰਕ" ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ 'ਦਫਤਰ' ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਦੇ ਗਰੇਡੀਐਂਟਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰਕਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹੀ ਇੱਕ ਠੋਸ ਪਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਚ averments

ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ,, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਸੀ! ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੂਲ 1 ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਨੂੰ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ "ਜਾਬਤਾ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 1'7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(11) ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ 1 ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮਹੱਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ!,/ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਰਘੁਪਤ ਰਾਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (10) ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਚੈਟਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (11) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ; ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਵੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ y ਸੁਤੰਤਰ ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਚਨਚੇਤ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੀ ਕਿ! ਮਹੱਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਮੂਲ

(10) 1977 PLR 298.

(11) (1972)2 SCC 461.

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani. Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lai, J.)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ, ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। We ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ।

(12) ਮੁੱਦੇ ਨੰ. h2 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 3 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (after 1) ਦੇਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਭਾਈ ਕੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਖੋਜ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਗਲਤ ਰੀਡਿੰਗ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“6(1) ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-

- (i) *****
ਨੂੰ — —
- (ii) * * *

(iii) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ

ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ;

- (iv) * * *

ਨੂੰ

(v) * * * *

ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ:

- (1) ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;
- (2) ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਅਤੇ
- (3) ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 3 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 8 (ਪੀ. 8 ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.3 ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਬਾਬਾ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਸਨ। ਹਿੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਤ ਦਾਸ, ਮੰਗੀ ਰਾਮ, ਕੌਲ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਮਹੰਤੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 8 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਫਤਰ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਦੀ ਵੰਡ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 22 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦਿਝੁਬਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਕਲ ਖਤੌਨੀ ਮਲਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸਾਲ 1944 ਬਿ. 1887-88 ਈ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਇਹ ਸਾਉਣੀ 1944 ਬਿ. ਤੋਂ, ਹਾੜੀ 1945 ਬਿ. ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਹੈ।

ਕੌਲ ਦਾਸ, ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ। ਕੈਫੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 24 ਮਾਘ, 1945 ਬਿਕਰਮੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਜ਼ਮੀਨ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਇਸ ਦਾ ਮਹੰਤ ਸੀ, ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਇਕ ਹੀ ਸਨ। ਚੀਜ਼ ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਦੇ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 9 ਸਾਵਣ 11, 1963 ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਨਦ ਮੁਆਫੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ, ਮਿਤੀ 26 ਜੁਲਾਈ, 1906 ਈ: ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ, ਮੁਆਫੀਦਾਰਨ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਕੌਲ ਦਾਸ, ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ 26 ਜੁਲਾਈ, 1906

ਈ: ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਾਰ ਮਰਿਯਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ 'ਮਕਾਨ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 15, ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 22 ਹਾੜ, 1995 ਬਿਕਰਮੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੋਹਤਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ 210 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਰਕਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 14, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ, ਮਿਤੀ 10 ਫੱਗਣ, 1994 ਬਿਕਰਮੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਰਕਮ 210 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਹੰਤ ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਕਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਧੂਪ-ਦੀਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਇਬ-ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਮਿਤੀ 19 ਜੇਠ, 1994 ਬਿ. ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 16, ਨਾਜ਼ਿਮ (ਕੁਲੈਕਟਰ), ਸੁਨਾਮ, ਮਿਤੀ ਫਾਲਗੁਨਾ 1996 ਬਿ. ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਰਕਮ 210 ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ, ਚੇਲਾ, ਮਹੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਆਰ. 28, ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਡਿਊਟੀ ਮੁੱਲਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 9.11.1995 ਬਿ. ਨਾਜ਼ਿਮ, ਸੁਨਾਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਧੂਪ-ਦੀਪ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ, ਪਿੰਡ ਦਿਝੂਬਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 1, ਆਰ. 2 ਅਤੇ ਆਰ. 3। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ, 1, ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਕੌਲ ਦਾਸ, ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ, ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਕੇਸ। ਇਹ ਮਿਤੀ 1962 ਬਿਕਰਮੀ, 1S05 ਈ: ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਤੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਮਹੰਤ ਗਰੀਬਦਾਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ! ਫਕੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਮੰਦਰ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 2, ਉਸੇ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 1 ਫਗਣ, 1962 ਬਿਕਰਮੀ ਹੈ। 1905 ਈ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਇਹ ਕਥਨ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 1. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.3, ਉਸੇ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤਹਿਕੀਕਤ ਮੁਆਫੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਹੈ। ਮੁਆਫਿਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਨਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੀ ਦਾਸ ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾੜ 28 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 1.963 ਬਿ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ, ਮੁਆਫੀ ਨੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਮੁਆਫੀ ਸੀ; ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ . ਬੰਦੋਬਸਤ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਆਫੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ।

(13) ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 3 ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਆਫੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lal, J.)

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੱਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ! ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤੱਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 22, ਨਕਈ ਖਤੌਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਮਹੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਡੇਰਾ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਸਨ। ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀ ਜਾਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ/ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਮਹੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡੇਰਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਮ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਰੀਡਿੰਗ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

- (1) ਇਹ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਡੇਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕਦੇ ਮੰਦਰ, ਕਦੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮੱਕਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (2) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਰਾਸ਼ੀ 'ਚੋਂ ਖੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

v ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹੀ ਵਸੀਅਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਡੇਰੇ, ਮੰਦਰ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਗੁਰੂ! ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। 22 ਕਿ ਡੇਰਾ/ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ।

(14) ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਨੰਬਰ! ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ

ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 4, ਸਾਲ 1903-04 ਈਸਵੀ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰਸਰਨ ਦਾਸ, ਚੇਲਾ ਕੌਲ ਦਾਸ, ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 5, ਆਰ. 6 ਅਤੇ ਆਰ. 7 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 3 ਅਤੇ ਆਰ. 8 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 9 ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ.10, ਇਸ ਡੇਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨਾਇਬ-

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 11, ਆਰ. 12 ਅਤੇ ਆਰ. 13 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਚੇਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੰਤ ਵਜੋਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 16 ਨਾਜ਼ਿਮ, ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 17, ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 18. ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਗੁੰਝੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦਿੜਬਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਆਰ. 19, ਆਰ. 20, ਆਰ. 21, ਆਰ. 22, ਆਰ. 23, ਅਤੇ ਆਰ. 24 ਮਹੰਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਖਾਸਤਾਂ/ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਮਹੰਤੀ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦੀਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕ ਮਹੰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਵੀ 7 ਫਕੀਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ।

(15) ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੂਜਾ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਆਫੀ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਭਰੋਸਾ

Mahant Budh Dass, etc. v. The Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar (Harbans Lal, J.)

ਮਹੰਤ ਜਸਵੰਤ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (12) ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, (13) 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ, ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੁਰਖੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 19 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਸਮਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ "ਪਰ ਇੱਕ 'ਮਕਾਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕੋਈ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਆਮ ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (14), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧੂਪ-ਦੀਪ ਆਦਿ ਦੇ ਖਰਚੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਹੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।), (ਸੁਪਰਾ), ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ - ਸੰਸਥਾ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਤੱਥ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ,

(12) 1966 ਦੇ FAO 64 ਨੇ 12-5-76 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(13) ਏਆਈਆਰ 1937 ਲਾਹ. 290.

(14) 1965 ਦੇ FAO 111 ਨੇ 23-8-1971 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

846

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 22, ਜਿਸ ਨਾਲ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ, ਮਹੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਡੇਰਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। .

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਡੇਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੰਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

(16) ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ, ਅਰਥਾਤ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੰਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਆਪਣਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਅਧਿਸ਼ਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

(17) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਗਵਾਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਧਿਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪੱਖਪਾਤੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(18) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਸਥਾ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

NKS,,

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ